

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY
ze dne 10. března 2022
**ke stanovení sazby proticyklické kapitálové
rezervy pro Českou republiku č. I/2022**

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. dubna 2023.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanoví Česká národní banka (dále jen „ČNB“) sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 1 a 2 zákona o bankách a § 8al odst. 1 a 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu ve třetím čtvrtletí 2021 činila 87,7 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -4,6 procentního bodu.¹ Této hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu

podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla ve třetím čtvrtletí 2021 výše 5,5 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 1,25 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje indikátorů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Hodnota indikátoru finančního cyklu se ve třetím čtvrtletí 2021 v meziročním srovnání dále zvýšila. Hlavním zdrojem zmíněného nárůstu zůstává dluhové financování nemovitostí doprovázené zrychlujícím růstem cen rezidenčních nemovitostí. Ceny bytů byly dle odhadů ČNB ve druhém čtvrtletí 2021 nadhodnocené o 25 % až 30 %. Tempa růstu úvěrů se u všech tří hlavních segmentů (úvěry nefinančním podnikům, domácnostem na bydlení a domácnostem na spotřebu) pohybují nad svými krátkodobými, střednědobými i dlouhodobými průměry. Celková dynamika úvěrů soukromému nefinančnímu sektoru tak v roce 2021 zrychlila o 4,3 p. b. na 8,4 %, čímž došlo k významnému navýšení příjímání cyklických rizik do bilancí bank.⁴ V souladu s aktuální prognózou ČNB lze očekávat, že příjímání nových rizik zůstane i nadále nadprůměrné, v průběhu roku 2022 by však mělo kulminovat. Tvorba opravných položek se vzhledem k absenci úvěrových ztrát vrátila na mimořádně nízké úrovni, což může naznačovat, že bankovní sektor akumulovaná rizika neoceneňuje dostatečně. Zdrojem systémového rizika zůstávají také cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Návrat rizikových vah na úroveň pozorované na počátku poslední silně růstové fáze finančního cyklu⁵ by vedl ke snížení kapitálového poměru v důsledku nárůstu rizikově vážených expozic (jmenovatele kapitálového poměru). Do vývoje rizikových vah se nicméně nepromítají pouze cyklické faktory, proto uvedený odhad nárůstu rizikových vah představuje konzervativně stanovenou horní mez pro jejich možný nárůst v případě nastání silně nepříznivého ekonomického vývoje.⁶ Přesto je nadále obezřetné alokovat část rezervy na případný obrát ve vývoji úvěrových charakteristik doprovázeném nárůstem rizikových vah. Odhadovaná velikost neočekávaných úvěrových ztrát společně s horní mezí pro nárůst rizikových vah implikuje dodatečný kapitálový požadavek ve výši přibližně 59,1 mld. Kč, který by byl plně pokryt sazbou rezervy ve výši 2,25 %. Eskalace rusko-ukrajinského konfliktu a zvýšená geopolitická nejistota však vytvářejí potenciál pro rychlejší a výraznější materializaci cyklických rizik, než předpokládá výchozí odhad, proto je při nastavení sazby rezervy nutné uplatňovat zvýšenou míru obezřetnosti.

je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do třetího čtvrtletí 2021 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu v prosinci 2021 dosáhlo 11,1 %, respektive 6,5 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům v prosinci 2021 meziročně vzrostl o 6 %.

⁵ Česká ekonomika dle odhadu ČNB vstoupila do poslední silně rostoucí fáze finančního cyklu v druhé polovině roku 2015.

⁶ To platí zejména v případě úprav modelů bank pro odvozování rizikových vah nebo při regulatorních změnách. O regulatorní změnu necyklické povahy byly očistěny rizikové váhy expozic nefinančních podniků. Tato změna ve druhém čtvrtletí rozšířila rozsah podnikových expozic, na které lze aplikovat podpůrný faktor pro malé a střední podniky snižující hodnotu rizikové váhy.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení a s přihlédnutím k potenciálním dopadům agrese Ruska vůči Ukrajině na rozsah a rychlost materializace cyklických rizik stanovila bankovní rada ČNB pro zajištění odolnosti bankovního sektoru sazbu proticyklické kapitálové rezervy na 2,50 %.⁷ V případě zhoršení ekonomické situace a vzniku významných neočekávaných úvěrových ztrát v domácím bankovním sektoru je ČNB připravena sazbu rezervy snížit, případně rezervu zcela rozpustit s cílem podpořit schopnost bank plynule úvěrovat reálnou ekonomiku.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 11. března 2022.

Ing. Tomáš Nidetzký
viceguvernér
(podepsáno elektronicky)

prof. Dr. Ing. Jan Frait
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 11. března 2022.

⁷ Sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice jsou dotčené instituce povinny používat pro účely kombinované kapitálové rezervy od 1. dubna 2023. Od 1. ledna 2023 do 31. března 2023 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 2,00 %. Od 1. října 2022 do 31. prosince 2022 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 1,50 %. Od 1. července 2022 do 30. září 2022 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 1,00 %. Do 30. června 2022 jsou pak povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 0,50 %.